

OBSAH

EDITORIAL

Igor STANKOVIČ: Editorial 47

PŮVODNÉ PRÁCE

Pavol JARČUŠKA, Adriana LIPTÁKOVÁ, Ivana MANTIČOVÁ, Martina REPČÁKOVÁ, Lenka BALOGOVIČOVÁ, Nataša ŠPILÁKOVÁ, Diana VOLOŠINOVÁ: Screening infekcií vyvolaných *Chlamydia trachomatis* v ženskej vysokoškolskej populácii 48

Marta ONDRUŠKOVÁ, Monika MATULOVÁ, Vlasta ŠPAŇÁROVÁ: Malária je stále aktuálna 52

KAZUISTIKA

Peter LENČEŠ: Malária – zaujímavé kazuistiky pacientov zo slovenskej vojenskej poľnej nemocnice vo východnom Timore 54

PREHĽADY

Igor STANKOVIČ, Vladimír ROLNÝ, Miroslav PROCHÁZKA, Slavomír BELAN: Možnosti konzervatívnej liečby spinálneho epidurálneho abscesu 57

Zuzana DOBIAŠOVÁ: Meningokokové invazívne nákazy a ich profylaxia 63

Vlastimil MAYER: Nový variant Creutzfeldtovej-Jakobovej choroby a bovinná spongioformná encefalopatia 69

Peter MARESCH: Profylaxia tromboembólie v ortopédii 74

KAZUISTIKY

Miloš MOKRÁŠ, Igor STANKOVIČ: AIDS – choroba s mnohotvárnym klinickým obrazom 78

Karol LAKTIŠ, Judita ŠUDOVÁ: Súčasná infekcia vírusmi hepatitídy A, B a C u intravenózneho narkomana 81

Elena ADAMKOVIČOVÁ, Pavol JARČUŠKA, Milota KOPČOVÁ, Ivan SCHRÉTER: Zaujímavý prípad svrabu importovaného z Egypta 83

HISTÓRIA A SÚČASNOSŤ

Karol KAPPELLER: Vklad lekárov do slovenskej krásnej literatúry 86

CONTENT

EDITORIAL

Igor STANKOVIČ: Editorial 47

ORIGINAL ARTICLE

Pavol JARČUŠKA, Adriana LIPTÁKOVÁ, Ivana MANTIČOVÁ, Martina REPČÁKOVÁ, Lenka BALOGOVIČOVÁ, Nataša ŠPILÁKOVÁ, Diana VOLOŠINOVÁ: Screening of *Chlamydia trachomatis* induced infections in female university population 48

Marta ONDRUŠKOVÁ, Monika MATULOVÁ, Vlasta ŠPAŇÁROVÁ: Malaria remains the problem of current concern 52

CASE REPORT

Peter LENČEŠ: Malaria – interesting case reports of patients from Slovak Military Field Hospital in East Timor 54

OVERVIEWS

Igor STANKOVIČ, Vladimír ROLNÝ, Miroslav PROCHÁZKA, Slavomír BELAN: Modes of conservative treatment of spinal epidural abscess 57

Zuzana DOBIAŠOVÁ: Meningococcal invasive infections and their prophylaxis 63

Vlastimil MAYER: New variant of Creutzfeldt-Jakob disease and bovine spongiform encephalopathy 69

Peter MARESCH: Prophylaxis of thromboembolism in orthopedics 74

CASE REPORTS

Miloš MOKRÁŠ, Igor STANKOVIČ: AIDS – disease with diverse clinical picture 78

Karol LAKTIŠ, Judita ŠUDOVÁ: Hepatitis A, B and C induced concurrent infection in intravenous drug addict 81

Elena ADAMKOVIČOVÁ, Pavol JARČUŠKA, Milota KOPČOVÁ, Ivan SCHRÉTER: An interesting case of Egypt imported scabies 83

HISTORY AND THE PRESENT

Karol KAPPELLER: The input of Slovak physicians to Slovak belles-lettres 86

SKRÍNING INFEKCIÍ VYVOLANÝCH CHLAMYDIA TRACHOMATIS V ŽENSKEJ VYSOKOŠKOLSKEJ POPULÁCI

Pavol JARČUŠKA¹, Adriana LIPTÁKOVÁ², Ivana MANTIČOVÁ¹, Martina REPČÁKOVÁ¹, Lenka BALOGOVIČOVÁ¹, Nataša ŠPILÁKOVÁ¹,
Diana VOLOŠINOVÁ³

Screening of *Chlamydia trachomatis* induced infections in female university population

(Z¹ Kliniky pre infekčné choroby Fakultnej nemocnice L. Pasteura a Lekárskej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, prednosta prof. MUDr. Ivan Schréter, CSc., z² Ústavu lekárskej mikrobiológie Lekárskej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, prednosta doc. MUDr. Leonard Siegfried, CSc. a z³ Infekčného oddelenia Nemocnice s poliklinikou F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici, primár MUDr. Ladislav Lužický)

SÚHRN

Východisko: Chlamydia (C.) trachomatis je jeden z najčastejších patogénov prenášaných pohlavným stykom. Chronická infekcia často vedie k extrauterinnej gravidite a infertilite. Najúčinnjšou metódou k zamedzeniu komplikácií chronických chlamýdiových infekcií je skrining a včasná liečba. Cieľom štúdie bolo zistiť prevalenciu infekcie C. trachomatis v ženskej vysokoškolskej populácii a rizikové faktory spojené s jej prenosom.

Súbor a metodika: Štyridsaťpäť probandiek, študentiek VŠ, si samoodberom urobilo výter zo steny pošvy s následným očkovaním do transportného média, z ktorého sa robil priamy dôkaz C. trachomatis polymerázovou reťazovou reakciou (PCR).

Výsledky: Z celkového počtu 45 probandiek bol pozitívny nález C. trachomatis PCR-metódou u 1 probandky (2,2 %). Priemerný začiatok sexuálneho života bol v 18,1 roku života. Na 1 probandku pripadalo priemerne 2,83 sexuálnych partnerov, pričom probandky s vyšším počtom sexuálnych partnerov častejšie nepoužívali kondóm. Štyri probandky (8,8 %) v minulosti mali niektorú z pohlavne prenosných infekcií (STD).

Záver: Skriningom C. trachomatis sme v našom súbore vysoko-školačok zistili veľmi nízku prevalenciu genitálnej chlamydiózy

z pošvového výteru (2,2 %).

Kľúčové slová: Chlamydia trachomatis – prevalencia – rizikové faktory – skrining.

SUMMARY

Background: C. trachomatis is one of the most frequent pathogens transmitted by sexual intercourse. Chronic infections often result in extrauterine pregnancy and infertility. Screening and early treatment are the most effective methods of preventing complications of chronic chlamydia infections.

Purpose of the study: To find out the prevalence of C. trachomatis infection in female university population and risk factors associated with its transfer.

Patients and methods: Vaginal wall smears of 45 volunteers, university students, were examined with subsequent inoculation into the transport medium that served to make a direct C. trachomatis proof by polymerase chain reaction (PCR).

Results: Of the total number of 45 volunteers C. trachomatis positive finding by PCR method was found in 1 volunteer (2.2 %). The average age of sexual life was 18.1 years. One volunteer had 2.83 sexual partners in average, while volunteers with higher number of sexual partners used condom less frequently. In 4 volunteers (8.8 %) some sexually transmitted diseases (STD) were observed in the past.

Conclusion: C. trachomatis screening showed a very low prevalence of genital chlamydia from vaginal smear in our group of university students (2.2 %).

Key words: Chlamydia trachomatis – prevalence – risk factors – screening

MALÁRIA JE STÁLE AKTUÁLNA

Marta ONDRUŠKOVÁ, Monika MATULOVÁ, Vlasta ŠPAŇÁROVÁ

Malaria remains the problem of current concern

(Z Kliniky infektológie a geografickej medicíny Lekárskej fakulty Univerzity Komenského, Fakultná nemocnica s poliklinikou Bratislava, pracovisko Kramáre, prednosta MUDr. Igor Stankoviè, CSc.)

SÚHRN

Východisko: Malária ostáva celosvetovým problémom a počet importovaných nákaz na Slovensku neustále narastá.

Súbor a metódy: Autori analyzujú súbor 28 pacientov s importovanou maláriou, ktoré sa vyskytli na Slovensku v priebehu rokov 1994 - 2003.

Výsledky: V období r. 1994 - 2003 bolo na Klinike infektológie a geografickej medicíny, Bratislava-Kramáre hospitalizovaných 28 chorých, 24 občanov Slovenskej republiky, 4 cudzinci. Tropickú maláriu (Pl. falciparum) malo 11, malária terciána (Pl. vivax) 5, štyria mali zmiešanú formu (Pl. falciparum + Pl. vivax) a u štyroch sa nepodarilo jednoznačne identifikovať typ plazmódia. V 22 prípadoch bola nákaza importovaná z Afriky, 1 z Ázie a 1 z Európy (Grécko). Len 14 chorých užívalo pred začiatkom choroby chemoprophylaxiu, ale len 9 z nich ju užívalo úplne a správne. Autori doplnili analýzu zaujímavou kazuistikou, na ktorej demonštrujú diferenciálnodiagnostické problémy v krajine, kde sa endemická malária nevyskytla už od roku 1960.

Závery: Tropická malária môže mať u neimúnnych osôb závažný priebeh, najmä preto, že v slovenských podmienkach sa na maláriu nemyslí a diagnóza sa stanoví neskoro. Klinický obraz nemusí byť typický a choroba môže imitovať množstvo chirurgických a internistických diagnóz. Dôležité je myslieť na maláriu a u pacientov, ktorí navštívili endemické oblasti, vyšetriť krvný náter zafarbený podľa Giemsa.

Kľúčové slová: malária – Plasmodium falciparum.

SUMMARY

Background: Malaria still remains global problem with an increasing number of imported infections in Slovakia, as well.

Patients and methods: The authors analyze 28 patients with imported malaria in Slovakia within 1994 – 2003.

Results: During the period 1994 – 2003 28 patients - 24 citizens of the Slovak Republic and 4 foreigners were hospitalized at Clinic of Infectology and Geographic Medicine, Bratislava- Kramáre. Tropical malaria (P1. falciparum) was observed in 11 patients, malaria terciána (P1.vivax) in 5 patients, 4 patients showed mixed form (Pl. falciparum + P1. vivax) and in four patients the identification of the type plasmodia failed to be unequivocal. In 22 cases the infection was imported from Africa, in 1

case from Asia and in 1 case from Europe (Greece). Prior to the onset of the disease only 14% of patients used chemoprophylaxis, of them only 9 used it completely and properly. The authors supplied the analysis with an interesting case report demonstrating the differential-diagnostic problems in a country in which endemic malaria has not appeared since 1960.

Conclusions: Tropical malaria may have a serious course in nonimmune subjects mainly due to the fact that malaria is not even thought of in Slovakia and the diagnosis is established too late. Clinical picture is not necessarily typical and the disease may imitate numerous surgical and internal diagnoses. It is important to think of malaria and to examine blood smears stained according to Giemsa in those patients visiting endemic areas of the disease.

Key words: malaria – Plasmodium falciparum.

MALÁRIA – ZAUJÍMAVÉ KAZUISTIKY PACIENTOV ZO SLOVENSKEJ VOJENSKEJ POĽNEJ NEMOCNICE VO VÝCHODNOM TIMORE

Peter LENÈEŠ

Malaria – interesting case reports of patients from Slovak Military Field Hospital in East Timor

(Z Kliniky pre infekčné choroby Lekárskej fakulty Univerzity P. J. Šafárika a Fakultnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach, prednosta: prof. MUDr. Ivan Schréter, CSc.)

SÚHRN

Malária zostáva i naďalej hlavným zdravotníckym problémom v tropických krajinách s 300 – 500 miliónmi prípadov ročne a 2 – 3 miliónmi úmrtí za rok. Je život ohrozujúcou chorobou u neimúnnych jedincov – cestovateľov v trópoch. Pri súčasnom rozvoji turistiky a dopravy je patológiou, s ktorou čoraz častejšie prichádzajú do styku aj lekári z nemalarických oblastí. Predkladáme kazuistiky 4 pacientov, ktorí boli v priebehu rokov 2001 – 2003 hospitalizovaní s tropickou maláriou v slovenskej vojenskej poľnej nemocnici. Jeden pochádzal z Nového Zélandu, druhý z Pakistanu, ďalší z Malajzie a posledný z Východného Timoru. Pacienti mali rôzne klinické príznaky tropickej malárie, u jedného bola prítomná zmiešaná infekcia Plasmodium falciparum + Plasmodium vivax. U jedného z pacientov išlo o relaps tropickej malárie so závažným priebehom.

Kľúčové slová: tropická malária – Východný Timor – diagnostika – liečba.

SUMMARY

Malaria still remains the main health issue in tropical countries with 300 – 500 million of cases per year and 2 – 3 million of deaths per year. It is a life threatening disease in non-immune individuals – travellers in the tropics. In current growth of tourism and transportation also doctors from non-malarial regions are more and more frequently faced with this pathology. The authors submit the case reports of 4 patients hospitalized with tropical malaria in Slovak Military Field Hospital during 2001 – 2003. One patient came from New Zealand, one from Pakistan, one from Malaysia and the last one from East Timor. The patients had various clinical symptoms of tropical malaria, one patient showed mixed *Pl. falciparum* + *Pl. vivax* infection. In one patient the relapse of tropical malaria with severe course was observed.

Key words: tropical malaria – East Timor – diagnostics – treatment.

MOŽNOSTI KONZERVATÍVNEJ LIEČBY SPINÁLNEHO EPIDURÁLNEHO ABSCESU

Igor STANKOVIÈ¹, Vladimír ROLNÝ¹, Miroslav PROCHÁZKA², Slavomír BELAN³

Modes of conservative treatment of spinal epidural abscess

(Z ¹Kliniky infektológie a geografickej medicíny Lekárskej fakulty Fakultnej nemocnice s poliklinikou Bratislava, pracovisko Kramáre, prednosta MUDr. Igor Stankoviè, CSc. z ²Neurologickej kliniky Lekárskej fakulty Fakultnej nemocnice s poliklinikou Bratislava, pracovisko Kramáre, prednosta prof. MUDr. Peter Kukumberg, PhD. a z ³Rádiodiagnostickej kliniky Slovenskej zdravotníckej univerzity Fakultnej nemocnice s poliklinikou FNŠP Bratislava, pracovisko Bratislava-Kramáre, prednosta doc. MUDr. Slavomír Belan, PhD.)

SÚHRN

Autori uvádzajú päť kazuistík pacientov so spinálnym epidurálnym abscesom, ktorí boli vyliečení konzervatívnym postupom bez chirurgickej intervencie. V klinickej symptomatológii dominovali okrem horúčky bolesti v oblasti chrbtice, radikulárne bolesti a meningizmus. Časté boli aj parestázie, poruchy citlivosti, sfinkterové poruchy a parézy. V laboratórnom náleze bolo nápadné urýchlenie sedimentácie erytrocytov, vysoké hodnoty C-reaktívneho proteínu a aktivácia hemokoagulácie s pozitívnymi D-dimérmami. Definitívna diagnóza sa stanovila až na základe počítačovej tomografie (CT), resp. magnetickej rezonancie (MR). Včasne stanovená diagnóza, adekvátna a dostatočne dlhá antibiotická liečba s monitorovaním priebehu pomocou CT (MR) boli podmienkou úspešnej liečby.

Kľúčové slová: spinálny epidurálny absces – vertebrálna osteomyelitída – diagnóza – terapia.

SUMMARY

The authors present 5 case reports of patients with spinal epidural abscesses, who were treated conservatively without surgical intervention. Apart from fever, clinical symptomatology was dominated by pain in spinal column, radicular pain and meningism. Paraesthesia, sensitivity disorders, sphincter disorders and pareses were not uncommon, as well. In laboratory finding acceleration of erythrocyte sedimentation rate, high levels of C-reactive protein and activation of hemocoagulation with positive D-dimers were observed. Definitive diagnosis was established only on the basis of computing tomography (CT) or magnetic resonance imaging (MRI). Successful treatment involves early diagnosis, adequate and sufficiently long antibiotic treatment with monitoring of the course of disease by CT/MRI.

Key words: spinal epidural abscess (SEA) – vertebral osteomyelitis – diagnosis – therapy.

MENINGOKOKOVÉ INVAZÍVNE NÁKAZY A ICH PROFYLAXIA

Zuzana DOBIAŠOVÁ

Meningococcal invasive infections and their prophylaxis

(Z Kliniky infektológie a geografickej medicíny Lekárskej fakulty Fakultnej nemocnice s poliklinikou Bratislava, pracovisko Kramáre, prednosta MUDr. Igor Stankovič, CSc.)

SÚHRN

Meningokokové invazívne infekcie patria medzi najakútnejšie stavy, ktoré môžu viesť k exitu v priebehu 24 – 48 hodín a aj v súčasnosti predstavujú celosvetový problém. Rýchly priebeh choroby či už v epidémii, endémii, alebo pri sporadickom výskyte vzbudzuje rešpekt lekárskej aj laickej verejnosti. Od zjavenia sa nákaz vyvolaných epidemickými invazívnymi kmeňmi meningokokov mimoriadne vzrástol význam prevencie a profylaxie.

Kľúčové slová: meningokokové invazívne infekcie – meningokoková meningitída – meningokoková sepsa – profylaxia.

SUMMARY

Meningococcal invasive infections rank among most acute states leading to death within 24 – 48 hours and currently representing a universal problem. Rapid course of the disease either in epidemic, endemic or sporadic incidence has aroused the interest of medical and lay public. Since the appearance of epidemically invasive meningococcal strains induced infections the significance of prevention and prophylaxis has markedly increased.

Key words: meningococcal invasive infections – meningococcal meningitis – meningococcal sepsis – prophylaxis.

NOVÝ VARIANT CREUTZFELDTOVEJ-JAKOBOVEJ CHOROBY A BOVINNÁ SPONGIOFORMNÁ ENCEFALOPATIA

Vlastimil MAYER

New variant of Creutzfeldt-Jakob disease and bovine spongiform encephalopathy

(Z Oddelenia prionových chorôb Vedeckovýskumnej základne Slovenskej zdravotníckej univerzity – Ústavu preventívnej a klinickej medicíny v Bratislave, vedúca MUDr. Eva Mitrová, DrSc.)

SÚHRN

Prionové choroby – subakútne spongiformné encefalopatie – tvoria osobitnú skupinu degeneratívnych, nezápalových, liečebne neovplyviteľných, infaustných prenosných chorôb centrálného nervového systému, vyskytujúce sa u ľudí a zvierat. V nervovom systéme postihnutých sa hromadí patologický prionový proteín, vznikajúci zmenou konformácie normálneho, v bunkách fyziologicky prítomného prionového proteínu.

Prionovým chorobám sa venuje mimoriadna pozornosť od počiatku 80. rokov 20. storočia, keď v Spojenom kráľovstve sa začala epizooticky šíriť nová letálna prionová choroba hovädzieho dobytku – bovinná spongiformná encefalopatia. Výskyt choroby vyvrcholil začiatkom 90. rokov. Prísne opatrenia trvale znižujú počet prípadov. Ich celkový počet dosahoval koncom r. 2004 takmer 200 000 chorých zvierat. Neskoršie sa prípady choroby začali vyskytovať aj v krajinách Európskej únie vrátane Slovenska. Od r. 2000 – 2001 sa vynakladá mimoriadne úsilie na zábranu kontaminácie potravinového reťazca.

V r. 1996 boli v Spojenom kráľovstve opísané prvé prípady Creutzfeldtovej-Jakobovej choroby (CJch), najdôležitejšej zo spongiformných encefalopatií ľudí, ktoré sa relatívne odlišovali svojím priebehom a klinickou symptomatológiou od jej klasických foriem. Pozorovania ďalších prípadov prispeli k predpokladu o možnej príčinnej súvislosti medzi chorobou hovädzieho dobytku a ľudí. Nová choroba ľudí sa označuje ako variant Creutzfeldtovej-Jakobovej choroby. V práci sa preberajú diferenciálno-diagnostické aspekty variantu a klasickej Creutzfeldtovej-Jakobovej choroby zo zorného uhla klinického aj laboratórneho. Početné údaje epizootologické, epidemiologické, klinické a experimentálne-virologické svedčia, že v etiológii tejto no---vej, zriedkavej choroby hrá úlohu agens choroby hovädzieho dobytku.

Na Slovensku boli diagnostikované prípady choroby hovädzieho dobytku, ktoré pravdepodobne vznikli skrmovaním dovezených kontaminovaných zmesí. Veterinárna surveillance bola u nás za--ve--dená v roku 2001. Nedá sa teda vylúčiť, že sa bovinná spongiformná encefalopatia mohla u nás vyskytnúť aj v predchádzajúcich rokoch. Je

zrejme, že starostlivá klinicko-laboratórna surveillance (vrátane autopsií) všetkých, vrátane atypických prípadov s podozrením na CJch je nevyhnutná a plne opodstatnená.

Kľúčové slová: prionové choroby – boviná spongiformná encefalopatia – nový variant Creutzfeldtovej-Jakobovej choroby.

SUMMARY

The prion diseases – subacute spongiform encephalopathies represent a special group of degenerative, non-inflammatory, untreatable, infaust, transmissible diseases of central nervous system that occur both in humans and mammals. The nervous system of the affected individuals accumulates pathological prion protein arising by the conformation change of normal prion protein that is physiologically present in the cells.

The prion diseases are given great attention since the beginning of 1980-ies when United Kingdom reported epizootic spread of new lethal prion disease of bovine animals – bovine spongiform encephalopathy. The incidence of the disease culminated at the beginning of 1990-ies. Strict and consistent measures resulted in a considerable decrease the number of cases. At the end of the year 2004 the overall number of affected animals reached almost 200 000. Later, new cases began to appear in the European Union countries including Slovakia. Since 2000 – 2001 concentrated efforts are made to prevent food chain contamination.

In 1996 UK described first cases of Creutzfeldt-Jakob disease – the most important among spongiform encephalopathies in humans – that relatively differ by their course and clinical symptomatology from its classic forms. The observations of further cases confirmed the assumption of possible causative association between the diseases of bovine animals and humans. New disease of humans is referred to as a variant of Creutzfeldt-Jakob disease. The paper is devoted to differentially diagnostic aspects of the variant and classic Creutzfeldt-Jakob disease from clinical and laboratory viewpoints. Numerous epizootic, epidemiologic, clinical and experimental – virological data confirm of the fact that the agent of bovine animals' disease plays an important role in the etiology of this new, rare disease.

In Slovakia the diagnosed cases of diseased bovine animals probably developed due to the imported contaminated feeding for animals. Veterinary surveillance was initiated in Slovakia in 2001. In previous years' occurrence of bovine spongiform encephalopathy in our country cannot be excluded. It is evident that careful clinical-laboratory surveillance (inclusive of autopsies) of all cases including atypical cases, suspected of Creutzfeldt-Jakob disease, is inevitable and fully substantiated.

Key words: prion diseases – bovine spongiform encephalopathy – new variant of Creutzfeldt-Jakob disease.

PROFYLAXIA TROMBOEMBÓLIE V ORTOPÉDII

Peter MARESCH

Prophylaxis of thromboembolism in orthopedics

(Z I. ortopedickej kliniky Fakultnej nemocnice v Bratislave-Ružinove, Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave, prednosta prof. MUDr. František Makai, DrSc.)

SÚHRN

Autor na základe aktuálnych poznatkov predstavuje problematiku profylaxie tromboembolickej choroby so zameraním na skupinu pacientov s vysokým rizikom v ortopédii. Ide predovšetkým o pacientov podstupujúcich elektívny endoprotetický výkon alebo ošetrovanie zlomeniny proximálneho femoru. V prehľade sa uvádzajú základné etiopatogenetické faktory, ako aj klasifikácia rizika tromboembolickej choroby (TECH).

Autor predkladá poznatky o výskyte a epidemiológii TECH v ortopédii a úrazovej chirurgii. Uvádza aktuálne odporúčané postupy – mechanické, farmakologické a ich kombinácie používané v profylaxii TECH so zameraním na ortopédiu a následne z toho vyplývajúce štandardizované profylaktické postupy.

Upozorňuje sa i na ekonomické aspekty odporúčaných profylaktických postupov s poukázaním na potrebu širšieho chápania problematiky TECH aj s ohľadom na možné negatívne (zdravotné, ekonomické) dôsledky vyplývajúce z podceňovania adekvátneho spôsobu a dĺžky trvania profylaxie.

Kľúčové slová: tromboembólia – adekvátna profylaxia – nízkomolekulové heparíny - zlomenina femoru - pľúcna embólia.

SUMMARY

Based on the current state of knowledge and results from available literature sources, the author presents the issue of prophylaxis of thromboembolic disease with focus on the group of high risk orthopedic patients, mainly those undergoing effective endoprosthetic intervention or treatment of proximal femoral fracture. He outlines basic etiopathogenetic factors and the risk classification of thromboembolic diseases.

The author also deals with the knowledge of the incidence and epidemiology of thromboembolic disease in orthopedics and trauma surgery, recommended procedures of current concern – mechanical, pharmacological and their combination used in the prophylaxis of thromboembolic disease orientated to orthopedics and subsequent standardized prophylactic procedures.

He also points at economic aspects of the recommended prophylactic procedures stressing the need of broader understanding of the problems of thromboembolic disease and possible negative (health, economic) consequences resulting from underestimating adequate mode and duration of prophylaxis.

Key words: thromboembolism – adequate prophylaxis – low molecular heparins.

AIDS – CHOROBA S MNOHOTVÁRNÝM KLINICKÝM OBRAZOM

AIDS – disease with diverse clinical picture

(Z Kliniky infektológie a geografickej medicíny Lekárskej fakulty Univerzity Komenského, Fakultnej nemocnice s poliklinikou Bratislava, pracovisko Kramáre, prednosta MUDr. Igor Stankoviè, CSc.)

SÚHRN

Bez antiretrovírusovej liečby sa zhruba u 50 % pacientov infikovaných vírusom ľudskej imunodeficiencie (HIV) vyvinie behom 10 rokov syndróm akútnej imunodeficiencie (AIDS). Predpokladá sa, že na Slovensku je asi 400 – 500 asymptomatických nosičov HIV. Pestrý klinický obraz HIV – infekcie a jej relatívne zriedkavý výskyt u nás býva príčinou oneskorenej diagnózy. Autori v kazuistike uvádzajú prípad pacienta s viacerými chorobami (pneumocystová pneumónia, Kaposiho sarkóm, toxoplazmový absces mozgu), ktoré sú indikatívne pre diagnózu AIDS. Adekvátne liečba oportúnnych infekcií a nádorov s kombinovanou antiretrovírusovou liečbou môže viesť k dramatickému zlepšeniu aj plne rozvinutého a pokročilého AIDS.

Kľúčové slová: HIV – AIDS – oportúnne infekcie.

SUMMARY

Without retrovirus treatment nearly 50 % of HIV infected patients develop syndrome of acute immunodeficiency (HIV) within 10 years. Slovakia is expected to have about 400 – 500 asymptomatic HIV carriers. Diverse clinical picture of HIV infection and its relatively rare incidence in our country usually causes delayed diagnosis. The authors present a case of a patient with multiple disease (pneumocystic pneumonia, Kaposi sarcoma, toxoplasmatic brain abscess). Adequate treatment of opportune infections and tumours with combined antiretrovirus treatment may lead to dramatic improvement of already full-blown and advanced AIDS.

Key words: HIV – AIDS – opportune infections.

SÚČASNÁ INFEKČIA VÍRUSMI HEPATITÍDY A, B a C U INTRAVENÓZNEHO NARKOMANA

Karol LAKTIŠ, Judita ŠUDOVÁ

Hepatitis A, B and C induced concurrent infection in intravenous drug addict

(Z Kliniky infektológie a geografickej medicíny Lekárskej fakulty Univerzity Komenského, Fakultnej nemocnice s poliklinikou Bratislava, pracovisko Kramáre, prednosta MUDr. Igor Stankoviè, CSc.)

SÚHRN

Drogová závislosť zvyšuje riziko prenosu vírusových hepatítid a infekcie HIV najmä pri parenterálnej aplikácii drogy. V odbornej literatúre nachádzame minimálne množstvo údajov o súčasnom výskyte viacerých typov vírusových hepatítid. V kazuistike rozoberáme priebeh choroby u intravenózneho narkomana, ktorý mal chronickú hepatitídu B a C a následne sa infikoval vírusom hepatitídy A. Klinicky ťažší priebeh, opisovaný v literatúre pri duálnej infekcii, sme pozorovali aj u nášho pacienta.

Kľúčové slová: vírusová hepatitída A – vírusová hepatitída B – vírusová hepatitída C – narkómnia.

SUMMARY

Drug addiction increases the risk of transfer of virus hepatitis and HIV infection especially in parenteral drug application. Medical literature provides minimum data on current incidence of several types of virus hepatitis. The presented case report analyzes the course of the disease in an intravenous drug addict who had chronic hepatitis B and C with subsequent infection by hepatitis A virus. Clinically complicated course described in literature in dual infection was observed in our patient, too.

Key words: virus hepatitis A – virus hepatitis B – virus hepatitis C – drug addiction.

ZAÚJÍMAVÝ PRÍPAD SVRABU IMPORTOVANÉHO Z EGYPTA

Elena ADAMKOVIÈOVÁ¹, Pavol JARÈUŠKA², Milota KOPÈOVÁ¹, Ivan SCHRÉTER²

An interesting case of Egypt imported scabies

(Z¹ Oddelenia pre cudzokrajné choroby, Kliniky pre infekčné choroby, Fakultnej nemocnice L. Pasteura a Lekárskej fakulty Univerzity

P. J. Šafárika v Košiciach, prednosta prof. MUDr. Ivan Schréter, CSc. a z² Kliniky pre infekčné choroby, Fakultnej nemocnice L. Pasteura

a Lekárskej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, prednosta prof. MUDr. Ivan Schréter, CSc.)

SÚHRN

Scabies (svrab) patrí medzi parazitné choroby kože spôsobené zákožkou svrabovou a medzi najrozšírejšie parazitné choroby kože vôbec. Prenáša sa buď priamym úzkym telesným kontaktom – odtiaľ jeho zaradenie medzi sexuálnym stykom prenášanými chorobami (STD), alebo nepriamo kontaktom s bielizňou, nábytkom a šatstvom. Keďže je rozšírený

na celom svete, a to najmä medzi chudobnými vrstvami obyvateľstva rozvojových krajín, môže sa ľahko stať nechceným suvenírom, ktorý si z ciest donesieme. V diferenciálnej diagnostike sa musí odlišiť od ostatných exantémových chorôb alebo exantémov pri infekčných chorobách, ako i od neinfekčných chorôb s podobnými symptómami. Skúsenosť, že to nemusí byť vždy také jednoduché, ilustruje aj v práci opísaný prípad importovanej nákazy u manželského páru. V kazuistike autori opisujú chorobu u 44-ročného muža a jeho manželky, ktorá sa po návrate z Egypta prejavila ako svrbľavý makulopapulózny exantém, ktorý dermatológ liečil antihistaminikami a lokálnymi kortikoidmi. Neskôr po vykonaní biopsie kože sa vyslovilo podozrenie na dermatitis herpetiformis Dühring. Po vyšetrení v ambulancii oddelenia pre cudzokrajné choroby Kliniky pre infekčné choroby FN L. Pasteura v Košiciach sa podozrenie zmenilo na scabies, ktorý sa úspešne vyliečil lokálnou aplikáciou 20 % sírovej masti.

Kľúčové slová: scabies – importovaná nákaza – diagnostika – dermatitis herpetiformis Dühring.

SUMMARY

Scabies is a parasitic skin disease caused by *Sarcoptes scabiei* and belongs to widespread parasitic skin diseases. It is transmitted either by direct body contact – hence its inclusion in sexually transmitted diseases (STD) or indirectly by contact with linen, furniture or clothing. Its worldwide spread, particularly among poor groups of population, easily makes it an unwanted souvenir acquired during one's travels. In differential diagnostics the difference must be made between the remaining exanthema diseases or exanthemas in infectious diseases and noninfectious diseases with similar symptoms. Our case of imported infection in a married couple illustrates the difficulty in establishing the diagnosis. A case report describes a 44 year old man and his wife who, having returned from Egypt, developed itchy maculopapulous exanthema treated by dermatologist by antihistaminics and local corticosteroids. Following the skin biopsy, suspected dermatitis herpetiformis Dühring was reported. After the examination at outpatient Department of Tropical Diseases of Infectious Disease Clinic in Košice, suspected scabies was reported that was successfully treated by local application of 20 % of sulphuric ointment.

Key words: scabies – imported infection – diagnostics – dermatitis herpetiformis Dühring.

VKLAD LEKÁROV DO SLOVENSKEJ KRÁSNEJ LITERATÚRY

Karol KAPELLER

The input of Slovak physicians to Slovak belles-lettres

SÚHRN

Autor v práci uvádza prehľad tvorby slovenských lekárov, ktorí sa popri svojej náročnej medicínskej práci venovali aj literárnej činnosti. Medicína poskytuje lekárom veľa materiálu a námetov pre umeleckú tvorbu, preto nie div, že mnohí sa dopracovali k úspechom aj v tejto oblasti.

Kľúčové slová: slovenskí lekári ako spisovatelia – básnici – prozaici – krásna literatúra.

SUMMARY

The author presents an overview of the creation of Slovak physicians who, besides their challenging medical practice, devoted their activities to literature, as well. Medicine offers physicians a lot of material and theme for artistic rendition. No wonder, many of them achieved success and recognition in this area.

Key words: Slovak physicians as writers – poets – prosaists – belles-lettres.